

S I. OKRAJNE KONFERENCE ZVEZE KOMUNISTOV PRIMORSKE

DELEGATI NA OKRAJNI KONFERENCI ZK

Iz referata sekretarja Okrajnega komiteja ZKS Koper Jožeta Božiča na I. okrajni konferenci ZK Primorske v Kopru

O aktualnih nalogah Zveze komunistov

»Dveletno obdobje od zadnjih okrajnih konferenc, obdobje neverjetne dinamike in burnega razvoja, je hitro minilo. Karakterizirata ga dve značilnosti. Prva je nagli materialni razvoj in razvoj proizvodnih sil v okraju naploho. Samo v letu 1961 in 1962 je bilo v materialni razvoj vloženih 38 milijard dinarjev, v družbenem sektorju pa se je na novo zaposlilo skoraj 4000 ljudi, kar je povzročilo pomembne premike v odnosih mesto — vas. V nekatere gospodarske panoge je bilo vloženih več sredstev kot deset let poprej. V kmetijskem gospodarstvu se je razvila bitka za intenzivno gospodarjenje, razširile so se družbene službe itd. itd. V tem naglem materialnem razvoju so se razvijale mnogovrstne oblike družbenega samoupravljanja, povečevale so se materialne pristojnosti in odločanje neposrednih proizvajalcev in občanov pri uveljavljanju socialističnega principa — delitve po vloženem delu.

Druge značilnost pa je bila v tem, da je bilo to obdobje trda proizkušnja komunistov, naših sposobnosti in obvladovanja vloge ZK kot najnaprednejšega idejno-političnega in aktivnega nosilca nalog, ki so se pred nas postavljale v dogajevanju družbeno-ekonomskega sistema in nadaljnega razvijanja socialističnih družbenih odnosov. III. in IV. plenum, pismo IK CK ZKJ in sklepi republiškega vodstva Zveze komunistov, vse to je bilo v sklopu živih dogajanj in procesov nenehna gibalna sila.

Nove naloge

»Stojimo pred nalogo, ko pregleujemo danes dveletno delo Zveze komunistov našega okraja, naše uspehe, izkušnje in pomanjkljivosti, kaj in kako bomo na dosedanjih izkušnjah jutri delali in za katere naloge se moramo komunisti v bodoče bolj zavzemati in kaj moramo bolj konkretno uveljavljati pri svojem delu;

— kakšni so naši problemi in naloge v boju za hitrejši materialni razvoj sredine, v kateri živimo, za višjo produktivnost, za večje uveljavljanje našega položaja tako v jugoslovanski kot v mednarodni delitvi dela;

— kako se na teh objektivnih osnovah razvija sistem družbenega samoupravljanja, odnosi delitve in poglavlja neposredna socialistična demokracija v podjetjih, ustanovah in komunah;

— kakšni so naši problemi v boju za višjo raven znanja in socialistične družbene zavesti, kar je eden izmed osnovnih pogojev za nadaljnji materialni razvoj in za razvoj neposredne socialistične demokracije.

— kako prilagajati delovne metode, oblike in sistem dela Zveze komunistov objektivnim pogojem, ki jih nenehno z vsvo svojo dinamiko pred nas komuniste postavlja naša družbena praksa;

— kako preiti iz formalnega in pogostoma stihističnega kadrovanja v organsko, z delom povezano vzgojo in usposabljanje kadrov za izvajanje tako zahtevnih in velikih nalog.

Naraščajoča družbena odgovornost komunistov

V organizacijah Zveze komunistov — od osnovnih enot v neposredni proizvodnji in družbenih dejavnostih do občinskih komitejev in okrajnega komiteja — se vse bolj zavestno utrjuje spoznanje, da obveznost in družbena odgovornost komunistov iz dneva v dan bolj narašča, kajti odnosi v gospodarskem in družbenem življenju postajajo na eni strani vse zahtevnejši in na drugi strani vse bolj svobodni in demokratični. Živimo v burnih procesih prepletanja interesov posameznika, delovnih kolektivov, komun in družbe v celoti. Živimo in delamo v procesu usklajevanja teh posameznih interesov, ki jih karakterizira svobodno ustvarjanje in delitev po delu kot osnova proizvodnih in družbenih odnosov, kot poglavlje neposredne socialistične demokracije;

Upoštevač objektivno podane temelje našega političnega sistema in zavedajoč se stvarnosti, v kateri živimo, smo komunisti v našem okraju že v svojem dosežanju delovanju težili k iskanju idejnih orodij in sredstev za čim progresivnejše rešitve. Kljub tem težnjam pa lahko danes samokritično ocenimo, da smo se vse pre malo zavzemali za takšne rešitve, in da jih nismo dovolj vztrajno akcijsko izvajali, niti nismo s pomočjo zavestnega spo-

znavanja vsebine in nujnosti takšnih rešitev po naših delovnih ljudeh onemogočali raznovrstnih negativnih teženj, ki so hoté ali nehoté delovale tako stihistično, da so marsikateri naši dobro zastavljeni koraki ostajali le na pol poti.

Smer dela v gospodarstvu

»V zadnjem obdobju so se komunisti spoprijemali včasih bolj, včasih manj uspešno z vrsto problemov. Omenjam samo nekatere, najosnovnejše, ki bodo še nadalje zahtevali našo neprestano skrb, spremljanje in uveljavljanje najbolj naprednih rešitev.

Navznoter delovnih kolektivov:

- obvladovanje tehnično-organizacijskih in ekonomskih akcij kot elementa, ki vpliva na dobro gospodarjenje in

- razvijanje sistema delitve dohodka po delu kot osnovne notranje gibalne sile razvoja materialnih sil in družbenih odnosov.

Navzven delovnih kolektivov:

- razvijanje najosnovnejših, znanstveno utemeljenih oblik in iskanje možnosti sodelovanja med delovnimi kolektivi zaradi delitve in specializacije dela in

- na osnovi takšnih akcij in odnosov vključevanje v mednarodno delitev dela.

Kjer so ti kompleksni problemov zaradi svoje objektivne povezanosti težili tudi k skladnosti akcij, so bili doseženi lepi rezultati. Kjer pa se je ta skladnost rušila — tudi teh primerov ni malo — je prišlo do ekonomskih in skozi nje tudi do političnih anomalij. Vodstva Zveze komunistov so sproti spoznavala situacijo in iskala tudi vzroke za omenjene pojave. Prav je, če nekatere od teh vzrokov ponovno osvetlimo, ker se bomo v bodočem delu z njimi še srečevali in se moramo poslednje pripraviti, da jih obvladamo, ne pa obratno, kar se ponekod dogaja.

V letošnjem letu je na osnovi novih zmogljivosti in boljšega ekonomiziranja že obstoječih proizvodnih zmogljivosti predvideno naglo povečanje gospodarske moči v okraju. Novih 18 milijard gre v investicije, od tega 70% v gospodarske in 30% v negospodarske. Programi so dokaj utemeljeni, vendar je od naporov subjektivnih sil odvisno, kako se bomo istočasno pripravljali za čim ekonomičnejše izkoriščanje novih investicijskih vlaganj.

Vnašanje znanosti v proizvodnjo

»Po analizah 50 največjih gospodarskih organizacij potrebujemo v okraju n. pr. 296 ekonomistov z visoko in višjo izobrazbo, študentov pa jih le 36; dalje potrebujemo 610 ekonomistov s srednjo izobrazbo, študentov pa jih le 58. V teh podjetjih so sedaj 103 inženirji, študentov pa jih le 62. To bi bilo skupaj 165, po perspektivnih potrebah pa je predvidena potreba po 201 inženirju, manjkalo bi jih po vsem tem 36. S takšno politiko bi v nekaj letih imeli povprečno po 4 inženirje na eno podjetje.

Te skromne številke zelo jasno kažejo, kako si zamišljajo naša največja podjetja vnašanje znanosti v proizvodnjo. Koliko je za temi številkami skrite konzervativnosti in obrtniškega načina vodenja proizvodnje, je na dlani. Takšna kratkovidna kadrovska politika pa na ta ali drug način pomeni tudi nasprotovanje stremelju delovnih množic po nadaljnjem razvoju samoupravljanja in skozi delitve po delu tudi po racionalnejšem gospodarjenju. Tudi tu se v nekaterih primerih poraja zahteva po hitrih rotacijskih spremembah nekatere vodilnih gospodarstvenikov, zakaj družba nam ne bo mogla dopustiti, če bomo še nadalje dopuščali odločno premalo rentabilno izkoriščanje dragocenih produktivskih sredstev, ki nam jih je zaupala v upravljanje.

Vloga komunistov v delitvi dohodkov

»Proti dvema pojavoma se moramo odločneje boriti; gre za:

- finančne težave, v katere sem in tja zaidejo delovni kolektivi, ne bi sme povzročati odstopanja od utrjenih odnosov med produktivnostjo in delitvijo in
- skrivanje težav pred kolektivi, komunisti, samoupravni organi, ljudskimi odbori in podobno, kadar so ogroženi individualni in družbeni interesi v delitvi.

Ni rešitev v tem, da je osebnih dohodkov proizvajalca odvisen samo od delovnega mesta oziroma od individualno opravljenega de-

la; odvisen mora biti tudi od rezultata ekonomske enote in delovnega kolektiva v celoti. Iz tega izhajajo mnogi idejni problemi. Le v takih odnosih se lahko harmonično odvijajo stimulativni individualni in družbeni interesi in družbeno samoupravljanje dobiva široko materialno osnovo.

Primerov, da osebni dohodki naraščajo bolj, kot bi po vloženem delu lahko naraščali, je v vseh občinah dovolj, pa tudi primerov, da so manjši, kot bi morali biti. Komunisti ne bi smeli dopuščati takih pojavov, saj smo v dveh letih razvijanja sistema delitve dohodka dosegli v mnogih kolektivih lepe rezultate. Edino merilo za zviševanje osebnih dohodkov je seveda v povečani produktivnosti.

Gospodarske težave, ki so se močneje pojavile v preteklem letu zaradi nekaterih daljnosežnejših sprememb v naši ekonomiki in težav na trgu (pri čemer so nekatera gospodarska vodstva, z njimi vred pa tudi samoupravna in politična vodstva izgubljala glavo in se odrekala dogovorov o delitvi, ker bi bili prizadeti, in vendar so vedeli, da je družba tudi prizadeta), ne bi smele biti povod zadrževanja razvoja delitvenega sistema. Obratno, še toliko bolj bi morale biti idejno-politične akcije komunistov usmerjene v spoznanje, da prav s poglavljem samoupravljanja in prenašanja samoupravnih in ekonomskih odločitev neposredno v delovne zbore posameznih enot lahko najhitreje delajo za urejanje ekonomskih težav, zviševanje produktivnosti, individualnega in kolektivnega interesa za boljše gospodarjenje in za vzpostavitev stabilnosti plasmaja proizvodnje na domačem in tujem trgu.

Ni malo primerov, ko so strokovni, samoupravni in z njimi vred tudi politični organi, zavečajo se, da se iz dneva v dan manjšajo skladi substance za razširjeno reprodukcijo in družbeni standard, pred proizvajalci skrivali da dejstva in kar naprej dovoljevali, da so osebni dohodki naraščali, vse dokler ni zmanjkalo vsega — od akumulacije do rezervnih skladov. Komunisti v teh podjetjih pa niso znali in niso zbrali dovolj poguma, da bi pravočasno postavili pred dejstvo neposredne proizvajalce, niso pravočasno razvili diskusije o delovnih rezultatih, pa tudi sebe niso postavili pred dejstvo, da za izplačila osebnega dohodka nezakonito črpa jo rezerve fondne ali celo že tudi družbena sredstva komun in višjih teritorialnih enot.

Ko govorimo o notranjih rezervah (modernejši tehnologiji in organizaciji dela, sodobni analitsko-finančni službi itd.), ne bi smeli pozabljati, da je človek proizvajalec v pogojih osvobodjenega dela in da je s tem v zvezi njegov interes v sistemu, kjer je kot nosilec delitve med seboj in družbo prav tako eden najpomembnejših faktorjev notranjih rezerv. Analize nas opozarjajo, da v ekonomsko slabo stoječih gospodarskih organizacijah neustrezno delujejo stimulativni instrumenti, da pa obratno pri dobro stoječih delujejo mnogo, bolj proučeno in v skladu z uspehi gospodarjenja.

Integracija in delitev dela

»Na področju delitve dela med kolektivi smo dosegli mnogo uspehov, imeli pa tudi veliko težav, polovičarskih rešitev in neuspehov. Integracijski procesi morajo krepiti samostojnost delovnih kolektivov v pogojih samoupravljanja in odločanja v delitvi ustvarjenega viška vrednosti. Zato morajo biti nosilci takih akcij neposredni proizvajalci, ker oni lahko najhitreje spoznavajo pomembnost in koristnost za svojo sredino in za celotno našo skupnost. Prav je, da so posamezne politično-teritorialne institucije tesno povezane v razvijanju integracijskih odnosov, to je njihova družbena naloga. Ni pa prav, če prehitujemo, odločajo in pritiskajo v primerih, ko vemo, da niso utrjena prepričanja v kolektivih, ki bi morali biti nosilci integracije. Prav pa je in to je naloga komunistov, da te probleme, ki so v bistvu veliki in zelo pomembni, politično temeljiteje zastavljajo, idejno usmerjajo razprave k razbijanju lokalizma in obrtniških poizkusov, ki se zoperstavljajo sodobnim proizvodnim odnosom v delitvi dela.

Boriti se je treba proti mnenju, da majhni kolektivi nimajo dovolj prostora in visokorentabilnih pogojev proizvajanja v odnosu do velikih. Boriti se je treba proti tendencam, da se mora malo podjetje nenehno razvijati v veliko. V bistvu so imela mala podjetja v mnogih primerih samo

tri možnosti: ali da se likvidirajo, ali da se združujejo z večjim podjetjem, ali pa da sama postanejo velika. Po navadi so naporu zunanjih faktorjev usmerjeni v to, da postanejo mala podjetja velika. Mala podjetja pa so lahko velika po svoji pomembnosti in produktivnosti, kolikor so specializirana na maloštevilne pa velikoserijske proizvode, ki so v delitvi dela povezani z veliko industrijo. Postanejo spremljajoča industrija sodobnih industrijskih centrov. V nekatere tehnično-organizacijske, razvojne in tržne funkcije bi se vključevali v taki delitvi dela večji proizvodni centri, izključujoč kakršenkoli monopolizem — notranji odnosi, razvijanje produktivnosti, tehnično-organizacijske rešitve, samoupravljanje in delitev pa morajo ostati neokrnjeni takim specializiranim podjetjem.

Izgrajevanje notranjega sistema delitve po delu je ogromen faktor za nadaljnje zviševanje produktivnosti dela. Tudi izgrajevanje take ekonomike, ki teži k medsebojni delitvi dela gospodarskih organizacij, je zelo pomemben faktor povečanja produktivnosti. Uspešno razreševanje teh faktorjev pa je prvenstveno odvisno od stopnje zavestnega spoznanja te nujnosti pri subjektivnih silah, predvsem pa v Zvezi komunistov.

Notranja in zunanja delitev dela ter delitev dohodka navznoter in navzven kolektivov ne zahteva sodobnejših procesov samo v gospodarstvu, temveč tudi na negospodarskem področju, kjer se na ta ali drugačen način lomijo stari odnosi in uveljavljajo neposredni demokratični odnosi v smislu materialne neposredne odgovornosti in iskanja mesta v družbeni delitvi dela tudi na področjih izven gospodarstva. Na tem področju pa so naloge toliko težje in včasih bolj komplicirane kot v gospodarstvu in prav v sedanjih fazah razvoja teh služb se od nas komunistov zahteva okrepljena dejavnost.

Družbeni odnosi v komuni

Močneje moramo usmerjati članstvo v gospodarskih organizacijah k problemom komun, pri čemer je treba bolj preučevati vprašanja v okviru individualnih in družbenih interesov ter odnosov v komuni in poiskati uspešnejše akcijske dejavnosti.

»Okrajne politične, upravne in druge institucije včasih hoté ali nehoté prevzemajo na sebe določene naloge in odgovornosti, ki sodijo predvsem v kompetence občinskih faktorjev. Popuščamo n. pr. pod pritiskom raznih gospodarstvenikov, delavcev s področij raznih služb, ki imajo občinske politične in upravne institucije za premajhno okolje, kjer naj se v osnovi rešujejo določeni problemi in težave. Dovoljujemo, da se nekateri tovariši dogovarjajo za vrsto akcij v republičkih in celo zveznih središčih ter mnogokrat postavljajo pred izvršena dejstva ne samo občinske, temveč tudi okrajne institucije. Sicer pa takih primerov ni, kadar so težave in izgube. So pa tudi primeri, ko občinska vodstva prepuščajo probleme za reševanje okraju, pa čeprav imajo vse pogoje, da jih sama in celo najbolje rešijo. Vsi taki pojavi vodijo k deformiranju funkcije, ki jo ima komuna v razvijanju družbeno-ekonomskih odnosov v svojem okolju tako na terenu, gospodarski organizaciji kot v celotni komuni. Komiteji, vodstva osnovnih organizacij ZK in komunisti bi se morali odločneje boriti proti takemu načinu reševanja posameznih problemov.

Delovanje družbenih služb

»Službe raznih družbenih dejavnosti so izredno drage, mnogokrat neracionalno postavljene in tudi neracionalno izkoriščene, s tem pa tudi kvaliteto slabo usposobljene. Ozka zaprtost v komunale meje n. pr. na področju šolstva, zdravstva in podobno, nas precej stane. V zadnjem obdobju se sicer že kažejo sodobnejši in naprednejši koraki tudi v tej smeri, n. pr. v racionalnejši koncentraciji srednjih strokovnih šol, v proučevanju racionalnejših razmeritev zdravstvenih ustanov in podobno. To je zelo dobro, žal pa nekateri vodilni ljudje v posameznih komunah z nezaupanjem gledajo v take rešitve, kot da bodo ne vem kaj izgubili. Obratno, lahko samo pridobimo tako v materialnih prihrankih kot v kvalitetnejšem delu, teh ustanov. Sredstva pa potrebujemo za razvijanje raznih drugih dejavnosti, ki vplivajo na zviševanje splošne produktivnosti in družbenega standarda.

Stanje na področju kulture in prosvete

»Močna usmeritev h gospodarskim problemom in urejevanje mnogih družbenih vprašanj znotraj delovnih kolektivov nas je — to moramo kritično priznati — odvrnila od globljega razmišljanja o problemih na področju kulture in prosvete. Sem in tja smo še našli čas za to, predvsem kadar je šlo za materialna vprašanja in kadar smo se soočili z nekaterimi idejnimi, socializmu tujimi pojavi, ki so zahtevali hitro intervencijo.

Že na prosvetnem področju smo zaostajali, na kulturnem pa še bolj, posebno glede idejnih vprašanj. V prosveti so sicer bili sklonjeni aktivni komunistov skoraj po vseh občinah, za vprašanja kulture pa skoraj nikjer. Premalo smo se poglobili v to, čeprav vedno ugotavljamo, da imamo slabo razvito kulturno dejavnost. Naša naloga je, da začnemo sistematično preučevati vlogo kulture pri oblikovanju socialistične zavesti in njenega vpliva na lepše življenje delovnih ljudi.

Nedvomno drži, da so pomanjkljivosti v kulturnih dogajanjih posledica nezadostne usposobljenosti in organiziranosti komunistov in v boju mnenj na tem področju. Zanimarjali smo odgovornost komunistov za delovanje družbenih organov v kulturnih organizacijah in ustanovah.

Napredni kulturni delavci ter večji del inteligence so z odobravanjem sprejeli besede tovariša Tita o pojavih v kulturi in umetnosti. Negativni pojavi niso do bili širšega razmaha, vendar se s tem v zvezi pred nas postavlja več nalog, ki bi jih morali že do sedaj sistematično izvajati, pa jih nismo dovolj. Predvsem mislim na naslednje:

- obsoditi moramo idejne dekadence in deformacije, ki izkrivljajo socialistično umetnost in vpliv kulture na oblikovanje socialistične zavesti delovnih ljudi, ker ne izhajajo iz stvarnih procesov, ki jih porajajo socialistični ljudski odnosi in potrebe;
- uveljavljati je treba principe dohodka po delu tudi na kulturnem področju in vplivati na delovne ljudi, da pravilne vrednotijo resnično socialistično kulturno dejavnost in umetnost;
- delovati moramo pri idejnem izobraževanju članov ZK v vodstvih organizacij in tistih, ki delajo na področju kulture in umetnosti;
- idejno usposabljanje komuniste, ki delajo v družbenih organih kulturnih ustanov in organizacij ter spodbujati aktivno sodelovanje delovnih ljudi na področju množične kulture;
- omogočiti mladim kadrom, ki se zanimajo za družbene vede, da se usposablajo in izpopolnjujejo v ustreznih šolah;
- zagotoviti pravilno politiko založniških svetov glede izbora knjig in omogočiti javne razprave pri programiranju;
- posvetiti večjo skrb nadaljnji vsebinski obogatitvi radijskega programa in izpopolnitvi lokalnega tiska;
- proučiti razne druge kulturne akcije na našem področju, kot na primer »Forma viva« in podobno;
- v najkrajšem času formirati aktivne komunistov na tem področju tako v okrajnem kot v občinskih merilih.

Problemi idejne vzgoje

Naloge, s katerimi se spopadamo komunisti v zvezi z nadaljnjim razvojem neposredne socialistične demokracije, zahtevajo višjo raven znanja in socialistične družbene zavesti. Zanimarjajo tega področja dejavnosti komunistov pomeni zmanjševati vpliv komunistov na družbene procese. Boj za ideološki nivo pa ne sme biti ločen od proučevanja neposredne prakse ter iz nje izviraajočih vsebinskih izhodišč za uspešno akcijsko dejavnost Zveze komunistov.

»Naše organizacije se ukvarjajo preveč z organizacijskimi problemi, manj pa za vsebinskimi. Med tem časom pa se mnogokrat svobodno in neodvisno razraščajo tehnokratsko birokratske tendence, porajajo različne politične anomalije, konzervirajo mezdni odnosi, uveljavlja obrtniška miselnost, razvija egoistični materializem in uveljavljajo idejna stališča, ki hromijo pozitivne rezultate ter vnašajo malomeščanske poglede. Zanimarjajo se mesto in vloga kulture pri oblikovanju socialistične zavesti delovnih ljudi in podobno.

Boj proti takim pojavom zahteva popolno akcijsko enotnost komunistov. Tako tistih, ki jim je Zveza komunistov in družba v

celoti zaupala odgovorna mesta v gospodarstvu, družbenih službah, kulturi in podobno, kot tistih komunistov, ki se šele uvajajo v družbeno politično aktivnost. Tovariš Ranković je v svojem referatu na IV. plenumu CK ZKJ dejal, da za izgrajevanje idejno politične enotnosti veljajo ista merila za vodilne ljudi kakor za članstvo Zveze komunistov, obveznost tistih komunistov, ki opravljajo vodilne funkcije, pa so mnogo večje.

O metodah dela v Zvezi komunistov

V sedanjem obdobju uveljavljanja vodilne vloge Zveze komunistov, ko le-ta deluje navznoter v smeri zbiranja, preverjanja, poglobljanja in določanja stališč in navzven v boju komunistov za uresničevanje sprejetih stališč in politike Zveze komunistov, se pred vsa naša vodstva od okrajnega komiteja do osnovnih organizacij ZK nujno postavlja vprašanje izpolnjevanja metod dela. Seveda s tem ne mislimo, da je bilo doslej vse narobe, to bi bilo napačno. Naša vodstva so v preteklosti v posameznih fazah našega razvoja pravilno delala, vedno tudi težila k iskanju novih poti za aktivnejšo vlogo ZK. Graditev socialistične družbe je živ proces, v tem procesu se nenehno odpirajo novi problemi.

Komunisti smo odgovorni za način in vsebino dela

Pogostoma se pri delu ZK čuti nejasnost glede tega, kaj smejo obravnavati organizacije in kaj neposredno akcijsko izvajati. Komunisti smo za vse odgovorni, ne za tisto, kar morajo drugi delati, ampak za to, kako delajo. Ta odgovornost ni komandiranje. Odražati pa se mora v političnem usmerjanju vsega življenja v okraju, komuni, delovni organizaciji, društvu itd. Pri tem pa moramo tako delovati, da se samoupravni in politični mehanizem ustvarjalno razvija ustrezno mestu in vlogi, ki ga ima v naši družbi. Zgrešeno je mnenje, da je Zveza komunistov koordinator vsega političnega in samoupravnega mehanizma. Taka koordinatorska vloga se lahko spremenijo v podrejanje in kontrolo nad delom teh organov. To se v praksi tudi dogaja, namesto da bi Zveza komunistov odigravala koordinatorsko vlogo med svojimi člani in jih izoblikovala v samostojno vlogo silo, ki bi delovala znotraj tega političnega in samoupravnega mehanizma. Le tako bo lahko potem tudi SZDL aktivnejše poselala v življenje in krepila samoupravljanje delovnih ljudi, sindikat ustvarjalneje razreševal mnoge zapletene družbeno ekonomske probleme v delovnih organizacijah in ustanovah, mladina širše in globlje idejno organizacijsko delovala pri oblikovanju mlade generacije in podobno.

Take oblike in metode dela bomo morali hitreje uveljavljati tudi v omenjenih političnih organizacijah. Tudi tu je še dosti praktičizma, pa tudi čakanja direktiv od Zveze komunistov. Vsi skupaj smo v preteklosti zelo bolehalo glede pravilne delitve dela ter ustvarjanja zavesti, da delo, ki je posamezniku ali organizaciji v družbi določeno, tudi posameznik ali organizacija izvaja v skladu s svojo vlogo.

Tovariš Božič je nato podrobno obdelal metode dela Zveze komunistov od okrajnega prek občinskih komitejev do aktivov in osnovnih organizacij.

Za zaključek

Popolnoma smo prepričani, da bodo komunisti koprškega okraja nadaljevali napore, jih povečevali v skladu s potrebami in zahtevami današnjega časa. To pa pomeni nadaljnjo krepitve in razvijanje Zveze komunistov ter povečevanje njene vloge v sedanjih pogojih, to pomeni še bogatejšo in hitrejšo razvijanje materialnega bogastva ter neposredne socialistične demokracije v ustvarjalnem poletu vseh delovnih ljudi našega okraja kot sestavnega dela naše jugoslovanske skupnosti, to pomeni razvijanje sposobnosti članov Zveze komunistov za razumevanje, dojetje in ustvarjalno izvajanje novega in progresivnega v pogojih osvobodene človekove osebnosti za njegovo srečo in lepše življenje, to pomeni kakor je dejal Tovariš Tito na IV. plenumu CK ZKJ, vedeti, kaj moramo storiti, da se bodo naša držala in njeni narodi razvijali tako, kakor sami želimo in da bomo napredovali čim hitreje.

Razprava na konferenci ZK

(Nadaljevanje s 1. strani)

O problemih in vlogi kulture v našem življenju in delu komunistov na tem področju, o kvarnem vplivu tako imenovane »šund-literature«, o amaterski kulturni dejavnosti, o uvajanju novih oblik kulturnoprosvetnega dela v naše življenje, o dolgoročnem načrtu za okrepljeno kulturnoprosvetno delo na Primorskem, o problemih in razvoju metod in oblik dela v nadaljnjem snovanju in oblikovanju naše družbene stvarnosti, o problemih idejno-političnega izobraževanja komunistov in kadrovske politike s tem v zvezi, o delu komunistov v železniško

mladih proizvajalcev v vrste Zveze komunistov, o delu in nalogah komunistov glede na življenje ob meji in pogoje maloobmejnega prometa ter o drugih vprašanjih. Med razpravo je poročevalec kandidacijske komisije Marjan Rožič utemeljil kandidatno listo za novi okrajni komite ZK in za novo revizijsko komisijo. Obrazložena kandidatna lista je bila brez sprememb soglasno sprejeta, nakar je predsednik volilne komisije Tone Strle pojasnil delegatno način volitev in razdelil volilne liste, nato pa so delegati izvedli tajne volitve.

Po zaključnem govoru zadnjega diskvalanta Staneta Kavčiča je poročevalec komisije za zaključke Jože Eržen predlagal konferenci, naj ne bi sprejeli zaključkov že takoj, marveč naj bi novi okrajni komite na podlagi gradiva konference in v skladu s programom ZKJ, z napotili III. in IV. plenuma CK ZKS, izdelal program dela Zveze komunistov Primorske v prihodnjem obdobju, pri čemer je treba poudariti predvsem idejno vlogo Zveze komunistov. Delegati so predlog soglasno sprejeli in izglasovali sklep, naj novi okrajni komite na omenjeni osnovi izdela te zaključke ter jih obravnava in sprejme na svoji prvi seji.

Po poročilu o izidu volitev je delovni predsednik Ivan Lapajne v imenu delovnega predsedstva čestital novoizvoljenim članom okrajnega komiteja in revizijske komisije ter jim zaželel mnogo uspehov v bodočem delu.

V imenu članov novega okrajnega komiteja ZK se je delegatom zahvalil za zaupanje Jože Božič, nakar je Ivan Lapajne zaključil konferenco.

Član CK ZKJ Paško Romac med razpravljanjem na konferenci

Novi okrajni komite ZKS

Delegati okrajne konference Zveze komunistov primorskega okraja so nato s tajnim glasovanjem izvolili 31 članov novega okrajnega komiteja ZK in 5 članov revizijske komisije.

V novi Okrajni komite ZKS Koper so bili izvoljeni Stanko BACAR, Ivan BASIN, inž. Uroš BAJŽELJ, Mara BAN, Maks BENCIC, Jože BOŽIČ, Stefan CIGOJ, Marko ČOPI, Suzana FATUR, Ondina FRE-GONESE, Branko GABRŠČEK, Srečko GRMEK, Ljudmila HUMAR, Evstahij HVALA, Tončka KAVČIČ, Martin KOKALJ, Cvetko KRPAJ, Ivan LAPAJNE, Zdravko LAZAR, Milan LOZEJ, Milan LUTMAN, Andrej MIKLAVČIČ, Mirko REMEC, Joško SAKSIDA, inž. Marko STOKIN, Ivanka STRMOLE, Franc ŠAVLI, Rado TURK, Danilo URBANČIČ, inž. Vekoslav VESEL in Marjka ZERJAL.

V revizijsko komisijo pri okrajnem komiteju ZKS Koper pa so bili izvoljeni Irena HUDALEŠ, Gabrijel LEBAN, Marjan MLEKUŽ, Egon PRINČIČ in Slavko ROVTAR.

OCENA LETOŠNJIH OBČNIH ZBOROV SINDIKALNIH PODRUŽNIC

Še nikoli tako dobro

V drugi polovici marca je bil v izobraževalnem centru OSS Koper dvodnevni seminar za predsednike in tajnike občinskih sindikalnih vodstev, ki ga je organiziral sekretariat OSS. Na seminarju je bilo med drugim govora tudi o letošnjih občnih zborih v sindikalnih podružnicah in nalogah, ki se v naslednjem obdobju odpirajo pred novoizvoljenimi vodstvi.

Ko ocenjujemo letošnje občne zbore v sindikalnih podružnicah, je prav, da opozorimo na osnovno orientacijo, ki je sindikalna vodstva vodila v pripravi nanje. Zagotovitev kvalitetne, poglobljene in konkretne obravnave ključnih problemov v gospodarsstvu in na drugih področjih, kadrovska okrepitev organizacije, njeno približanje neposrednim proizvajalcem — to so bila nekatera najvažnejša izhodišča vsebinskim in kadrovskim pripravam. Posamezne konkretne akcije OSS ter ObSS konec lanskega in v začetku tega leta (plenumi ObSS za pomoč podružnicam, seminarji za predsednike sindikalnih podružnic v izobraževalnem centru v Portorožu itd.) so doprinesle svoj delež k delovni atmosferi v sindikatih, značilni za obdobje zadnjih mesecev, predvsem pa k večji kvaliteti samih občnih zbora. Če priprave ocenjujemo na splošno, lahko trdimo, da so bile boljše kot pretekla leta, da je bila skrb višjih vodstev za pomoč sindikalnim podružnicam bolj sistematična. Še vedno pa so bile v nekaterih občinah zane-marjene podružnice v manjših gospodarskih organizacijah in v družbenih službah, zaradi česar smo prav tu imeli nekaj primerov »klasičnih« občnih zbora z določenimi negativnimi oboježi. Ponekod so bili ObSS popustljivi, zato so bile priprave v posameznih podružnicah slabo usmerjene in na hitro izvedene. Vendar gre le za posamezne primere.

Ce skušamo izluščiti bistvene značilnosti letošnjih občnih zbora, moramo predvsem ugotoviti nekatera pozitivna dejstva. V zadnjih letih smo dosegli pomemben premik v kvalitetni rasti samoupravljanja v delovnih organizacijah. Vsi ti pozitivni procesi so imeli svoj pozitiven odraz tudi na delo sindikatov. Na zadnjih občnih zbora se je n. pr. problem delitve obravnaval mnogo širše, predvsem s stališča nalog, ki se postavljajo pred ekonomske enote in celotne kolektive v zvezi z nadaljnjim oblikovanjem meril delitve. Skorajda ni bilo več slišati takšnih razprav neposrednih proizvajalcev, ki bi nakazovale slab materialni položaj posameznika in v katerih bi terjali nekakšnih rešitev od zunaj. To pomeni, da proizvajalec danes gleda na problem delitve čedalje manj skozi prizmo osebne prizadetosti, ampak v prvi vrsti z aspekta delovne skupine, v katero je vklju-

teri občni zbori preveč orientirani k obrobnim vprašanjem, nekeje so sprejemali preveč načelne zaključke, ki niso ustrezali dejanski vsebini zbora, premalo so iznašali pozitivne primere iz dela organizacije, ponekod niso bila dosledno realizirana stališča o tem, da je treba sindikalno organizacijo čim bolj približati proizvajalcem s formiranjem samostojnih podružnic v ekonomskih enotah, v posameznih podružnicah niso posvetili zadostne skrbi izbiri kadrov itd.

Sindikalnim vodstvom, ki so bila izvoljena na zadnjih občnih zbora, poteče mandat šele čez dve leti. Nedvomno je od neposredne pomoči, ki jo bodo novim izvršnim in tovarniškim odborom nudili predvsem ObSS, v dobrih meri odvisno, ali bomo uspeli doseči, da bo sindikalna organizacija postala v slehernem kolektivu resnični nosilec pozitivnih stremeljenj članstva. V organizacijski strukturi sindikatov se pojavljajo zdaj tudi tovarniški odbori, in sicer v tistih delovnih organizacijah, kjer so v ekonomskih enotah podružnice. Na eni strani bodo koordinirali delo izvršnih odborov v ekonomskih enotah, na drugi strani pa bodo nosilec določenih akcij v celotnem kolektivu. Osnovna skrb tovarniških odborov bo predvsem moralna biti usmerjena k utrjevanju vodstev v ekonomskih enotah in njihovem usposabljanju za čim bolj samostojno sindikalno delo. Zato naj bi že v najkrajšem času organizirali skupno s kadrovskosocialnimi službami in drugimi političnimi organizacijami seminarje za člane izvršnih in tovarniških odborov, na katerih bi se temeljito pogovorili o ekonomskih podružnih problemih v podjetjih in vlogi sindikata pri njihovem konkretnem reševanju. Podobne seminarje bodo ObSS organizirali tudi za novoizvoljena vodstva drugih podružnic. Seveda pa je jasno, da delo sindikata v kolektivu ne more biti grajeno na direktivah, ampak v prvi vrsti na problemih, ki se v kolektivu pojavljajo.

Skrb za usposabljanje sindikalnih delavcev, uvajanje načrtnega dela v organizacijo, učinkovitejša koriščenje sindikalnega tiska (Delavske enotnosti, Vestnika OSS idr.), aktivizacija širšega kroga članov sindikata pri oblikovanju stališč — vse to so pomembne naloge, h katerim bodo morale biti v naslednjem obdobju obrnjene sindikalne podružnice v svojih prizadevanjih, da najdejo svoje mesto v razvejanem mehanizmu družbeno-političnega življenja v delovnih organizacijah in komunah.

Marija Vogrič

V IZOLI SPREJELI NAČRT GOSPODARSKEGA RAZVOJA IN OBČINSKI PRORAČUN

Povečanje proizvodnje, produktivnosti in izvoza

V petek sta oba zbora občinskega ljudskega odbora Izola sprejela načrt gospodarskega razvoja in občinski proračun. Glavna smernica gospodarskega razvoja je povečanje proizvodnje, produktivnosti dela in povečanje izvoza. V tej smeri se bo razvijala tudi investicijska politika, ki bo dajala prednost tistim dejavnostim, ki bodo ustvarjale večji devizni priliv.

V letošnjem gospodarskem načrtu je predviden porast celotnega dohodka od 13 milijard 104 milijone dinarjev v letu 1962 na 15 milijard 449 milijonov dinarjev v letu 1963. Tudi narodni dohodek je predviden za 18 % večji kot v preteklem letu in se bo tako povečal od 384.950 din v letu 1962 na 446.851 din na prebivalca.

Skupna razpoložljiva sredstva gospodarskih organizacij, zavodov, ustanov, občinskega ljudskega odbora in posojila višjih teritorialnih enot in bank so predvidena v znesku 1 milijarde 200 milijonov dinarjev. Od tega odpade na investicije v osnovna sredstva 552 milijonov in 648 milijonov na negospodarske investicije. Razmerje med gospodarskimi in negospodarskimi investicijami je tako 46:54. To je prvič v izolski komunah, da je bilo doseženo tako pozitivno razmerje za negospodarske investicije.

Od negospodarskih investicij bo odpadlo za stanovanjsko graditve 55,70 % sredstev, kar pomeni, da bo v letu 1963 že začetih in na novo zgrajenih stanovanj skupno 94 z neto površino 5529 m².

Program daje velik poudarek vsestranskemu varčevanju in prizadevanju za povečanje delovne storilnosti, ki bi se naj povečala v primeri z lanskim letom za 14 odstotkov.

Razveseljivo je bilo to, da je bilo razven obširne obrazložitve podano s strani Vladimira Petriča tudi poročilo o poteku zbora volivcev z željami in pripombami, ki so jih volivci izrekli na dvanajstih zbora med razpravo o družbenem planu. Več utemeljenih predlogov so pri končni sestavi programa upoštevali.

Razprava ob sprejemanju gospodarskega načrta se je vse preveč gibal okrog posameznih planiranih gradenj, proračunskih postavk in različnih alternativ za rešitev določenih vprašanj. Premalo pa so odborniki razpravljali o gospodarjenju in naporih za dosego v programu določenih proizvodnih nalog.

Razen tega sta oba zbora sprejela sklep, da se pripoji gostinsko podjetje »Belvedere« v Dobravi nad Izolo gostinskemu podjetju »Zora« v Izoli. Nadalje je občinski

ZDRUŽENA LESNA INDUSTRIJA

Delavski sveti podjetij Splošno mizarstvo Ajdovščina, Stolarna »Partizan« v Lokavcu in mizarstva zadruga v Podnanosu so pred kratkim sklenili, da se združijo s podjetjem LIP v Ajdovščini. Prav tak sklep je sprejel tudi delavski sveta podjetja LIP. Pripojitev je bila 1. aprila.

Združitev bo omogočila, da se bo lesna industrija na tem področju razvijala bolj načrtno, prav tako pa bo omogočila specializacijo proizvodnje. Podjetja, pripojena k LIP, bodo delovala odsej kot samostojne ekonomske enote novega podjetja.

ski ljudski odbor sprejel sklep, da se uredi avtocamp v Tomažičevi ulici ob morju, ker bi s tem oživilo gostišče v parku Arrigoni.

Veliko so razpravljali o preseclitvi kino dvorane iz parka Arrigoni v kulturni dom ali sedanjo telovadnico. Ker oba zbora v tej zvezi nista našla najboljših rešitev, sta imenovala 6-člansko komisijo, ki naj v enem mesecu pripravi utemeljen predlog in ga na prvi seji poda občinskemu ljudskemu odboru.

Občinski ljudski odbor je na tej seji sprejel tudi več pomembnih odločkov, sklepov in imenovanj.

Za graditev higienske sanitarni naprav na nogometnem igrišču je občinski ljudski odbor predvidel 3 milijone dinarjev, da bo vsaj v prihodnjem letu igrišče usposobljeno za igranje tekem.

Pred potekom mandatne dobe bo imel občinski ljudski odbor v Izoli še eno sejo, na kateri bo razpravljal o številu volilnih enot in volilnih okolišev ter o pripravah na volitve v občinsko skupščino.

R. D.

Še eno razbremenjevanje Reke

Okrajna gospodarska zbornica v Pulju je pred dnevi posvetila posebno razpravo vprašanju, kako vključiti puljsko in rovinjsko pristanišče v razbremenjevanje reškega. Na posvet je povabila tudi predstavnike zagrebške pomorske in reške pristaniške uprave. Ta pobuda ni bila povsem nova; podobni predlogi so se pojavili že lani, takrat sicer samo za rovinjsko pristanišče. Tokrat so dodali še reško in govorili s posebnim poudarkom na tranzitu. Formulirali so potrebo po skupnosti severnojadranskih pristanišč, pri čemr pa niso koprškega niti omenili. Tudi to ni novo. Poglejmo si pa ugotovitve o vprašanju, koliko bi Pulj in Rovinj lahko razbremenila reško pristanišče.

V Pulju morejo zaradi premajhne globine operativne obale pristajati samo ladje do 5000 ton nosilnosti, v Rovinju pa sicer do 9000 ton, vendar le v primeru izčiščenja dna v pristanišču. To sicer ni tako malo, zelo majhna pa je natojorjevalna in iztovorjevalna zmogljivost obeh pristanišč, ki znaša skupaj le okoli 100 ton tovara na dan. Če vzamemo to postavko kot temeljno in jo pomnožimo z dnevi v letu, dobimo letno tonažo 36.500 ton, kar predstavlja komaj desetino sedanje zmogljivosti koprškega pristanišča, oziroma sedemnajstino po izvedbi ureditev, ki so predvidene za letošnje in del prihodnjega leta.

S tem bi bilo reško pristanišče kaj malo razbremenjeno. Razbremenitev pa bi tudi sicer mogla veljati samo za domači pomorski promet, nikakor pa ne za tranzit. Znano je, da išče tranzit vedno le najkrajšo zvezo s pristaniščem. Dovož do obeh istrskih pristanišč bi pa bil za vsaj 100 km daljši kakor do Kopra. Nihče ne more imeti ničesar proti lokalnim prizadevanjem za pospeševanje pomorskega prometa, menimo pa, da smejo pri realizaciji odločati samo gospodarski računi in koristi skupnosti.

R. G.

NAŠ GOSPODARSKI KOMENTAR

Statuti delovnih organizacij

Še preden so dani vsi pogoji za sestavo statutih delovnih organizacij, so v teku že velike in obširne priprave, ki so zajele praktično vse delovne organizacije, da bi bili njihovi statuti, ko jih bo treba dokončno formulirati, res pravi odraz dejanskega stanja v posameznih delovnih organizacijah in stanja našega družbenega razvoja sploh.

Iniciativo in glavno vlogo pri tem velikem pripravljalnem delu so prevzeli sindikati in z njimi gospodarske zbornice. Do sedaj je bilo sklicanih že več posvetovanj, na katerih so obravnavali probleme, ki se pojavljajo v zvezi s statuti gospodarskih organizacij in sprejetih je bilo tudi že več sklepov o posameznih vprašanjih. Predvsem je treba omeniti, da je vloga sindikalnih organizacij pretežno mobilizacijska in to v tem pomenu, da naj bi razgibale delovne kolektive pri tem delu. Gospodarske zbornice in tudi drugi organi pa naj bi nudili potrebno strokovno pomoč pri sestavi statutih, zlasti pa pri reševanju mnogih konkretnih vprašanj, ki se pojavljajo na vsakem koraku in ki so zlasti

pestra glede na velike razlike med posameznimi delovnimi organizacijami tako po velikosti, po dejavnosti kot po razvojni stopnji.

Kot eno osnovnih načel pri nujenju pomoči je bilo že v začetku sprejeto načelo, da naj se ne nudi taka pomoč s pripravo nekih šablonskih in podobnih osnutkov statutih. S tem ne bi koristili nikomur, pač pa bi uspavali vse tiste sile, ki bi morale nastopiti pri tem delu in s svojimi predlogi pomagati, da bi bili statuti to, kar se od njih zahteva: ustava posamezne delovne organizacije, ki je v skladu z vsemi predpisi organov od zvezne in republiške ustave do statutih občin in v skladu s predpisi sploh. Že pri tej ugotovitvi moramo zato omeniti, da dokončnih besedil statutih delovnih organizacij praktično ni mogoče sprejeti, dokler ne bodo sprejete ustave in statuti občin, ki so tudi že pripravile svoje prve osnutke.

Z ustavami in statuti občin bodo razčiščeni namreč mnogi pojmi in instituti, ki jih bodo morali vsebovati tudi statuti delovnih organizacij in ki delajo čisto sedaj težave. To se

je jasno pokazalo na mnogih posvetovanjih o tem vprašanju, med katerimi naj omenimo zlasti posvetovanje nad štiristo pravnikov in predstavnikov delovnih organizacij, ki je bilo pred kratkim v Zagrebu.

Med posebnimi problemi, ki jih bo treba rešiti v statutih zlasti velikih delovnih organizacij, je vprašanje ekonomskih enot. Potrebno bo točno določiti njihov odnos do delovne organizacije kot enotne pravne osebe, način obračunavanja dohodka in v prvi vrsti vprašanja, ki so v zvezi s samoupravljanjem. Vprašanje ni enostavno, kakor bi na prvi pogled bilo videti, in že dosedanje razprave o tem vprašanju so nakazale, kaj vse bo treba v tem pogledu razčistiti.

Brez dvoma bo potrebno v prihodnje posvetiti vprašanju statutih delovnih organizacij vso skrb in pozornost. To bo potrebno tem bolj, ker bodo postopno za zvezno ustavo sprejeti tudi drugi ustavni predpisi in končno statuti občin, ki predstavljajo zakonsko podlago za statute delovnih organizacij.

-Zj-

7 D N I
D O M A

Na letošnjem spomladanskem velesjemu v Zagrebu bodo razstavljali številni proizvajalci blaga široke potrošnje. Iz naše države bo razstavljalo okrog 100 najpomembnejših proizvajalcev, sodelovali pa bodo tudi razstavljavci iz Zvezne republike Nemčije, Nemške demokratične republike, Avstrije, Italije, Poljske in Indije. Obetajo, da bo število eksponatov in sortiment izdelkov bogatejši kot na prejšnjih sejnih. V okviru sejna blaga široke potrošnje bodo razstavljali tudi proizvajalci tekstila. Za jugoslovansko blago široke potrošnje kažejo številni domači in tuji kupci že pred začetkom prireditve veliko zanimanje.

V začetku gradnje zadnjega dela avtoceste Bratstva in enotnosti od Osipaonice pa do Beograda so priredile mladinske delovne brigade prve izmene velik miting v Smederevu. Z mitinga, ki se ga je udeležilo poleg brigadirjev mladinskih delovnih brigad tudi več tisoč Smederevcianov, so poslali graditelji avtoceste pismo predsedniku Titu. V pismu med drugim obljublajo, da bodo do 20. oktobra prišli v Beograd in izročili skupnosti svoje najdražje graditeljsko darilo — dokončano cesto Bratstva in enotnosti. Do Beograda loči mlade graditelje še 60 km. Zdaj se udeležuje delovne akcije 25.000 fantov in deklet in 5 gradbenih podjetij.

Ljudska skupščina LRS je na svojem zasedanju pretekli teden sprejela zakon o zaključnem računu o izvršitvi republiškega proračuna za leto 1962, odobrili so poročilo o uporabi sredstev in o delovanju republiških skladov v preteklem letu ter dali soglasje zaključnemu računu republiškega sklada za šolstvo za lansko leto.

Prva poročila o škodi zaradi pozebe ozimnih kultur pravijo, da bo treba znova preorati in posejati zasejane površine z drugimi kulturami. V vzhodni Sloveniji je pozebla vinska trta, precej škode pa je tudi v sadovnjakih, ki jih bo treba na novo zasaditi. Poškodovane ozimne posevke bi lahko po pozebi precej popravili, če bi imeli na razpolago dovolj dušičnih gnojil. Strokovnjaki predlagajo, naj kmetijski preorane površine posejejo s hibridno koruzo, ki je je dovolj na razpolago.

Pretekli teden je bila pod predsedstvom Mihe Marinka osma seja republiške ustavne komisije. Obravnavali so osnutek ustave SR Slovenije in predlagali še nekaj manjših sprememb in dopolnitev. Redakcijske spremembe pa se nanašajo na vsklajevanje z ustreznimi zveznimi zakoni oziroma predstavljajo preciznejše formulacije. S to sejo je republiška ustavna komisija zaključila svoje delo, osnutek ustave in spremljevalne zakonske predpise pa bo komisija dostavila v nadaljnjo razpravo republiški ljudski skupščini.

POSVETOVANJE SLOVENSKIH UČITELJŠČNIKOV V KOPRU

POGOJI DELA BODO ZAGOTOVILI dobro izobrazbo in pravilno vzgojo

V dneh od 29. do 31. marca je bilo v Kopru posvetovanje učiteljskih inštruktorjev Slovenije. Takšna posvetovanja imajo že svoje izročilo in so vsako leto v enem izmed sedemdeset učiteljskih. Koprsko posvetovanje je bilo že šesto po vrsti. Posvetovanja se je udeležilo 43 delegatov z vseh slovenskih učiteljskih, da bi med seboj izmenjali izkušnje in dali nove pobude za kvalitetnejše oblikovanje, tako vzgojno kot idejno, bodočega oblikovalca mladega rodu.

UČITELJŠČE — ZGLEDNA ŠOLA

Referat je opozoril na premike v šolstvu, saj šola ni več zadeva posvetnih delavcev, marveč je postala stvar celotne družbe. Vseposplošni razvoj pri nas je vplival na to, da smo tudi v šolah uvedli družbeno samoupravljanje, ki se je izkazalo za uspešen način izvajanja šolske reforme, saj terja od vseh večje angažiranje zavestnih sil. Kljub temu pa kaže, da se je dosedanja oblika izobraževanja učiteljskega kadra preživela, saj predvideva reformirana šola širšo in globljo izobrazbo, kakor pa jo lahko nudijo sedanja učiteljska.

K znižanju izobraževalne ravni učiteljske pa je v nemajhnih meri pripomogel tudi problem financiranja, ki je nastal ponekod zaradi decentralizacije, ko so okrajni ljudski odbori prenesli to skrb na občine. Posledice: minimalno dodeljevanje sredstev. Pri tem je najbolj prizadet učno-vzgojni proces. Učiteljske bi morale biti zgledna šola, razpolagati bi morale z vsemi vrstami sodobnih učil, vrh tega pa bi moral biti na njem kvaliteten in čim bolj stalen učni kader. S tem se lahko pohvali le redkokatero učiteljske: Maršičakova osnovna šola je s sodobnimi učnimi pripomočki bolj opremljena kot ta kadrovska šola. Na dlani je, da bodo takšni pripomočki mrtev kapital, če bodo učitelj ne bo vedel, kaj naj z njimi počne. Nič manj kvarne posledice, ki so tudi povezane s financiranjem šolstva, povzročajo tudi neuravnoveženo kvaliteto in nestalnost učnega kadra.

ŠTIPENDIRAJO NAJ OSNOVNE ŠOLE

Dosedanje vpisovanje na učiteljske je bilo v največji meri odvisno od gmojne ugodnosti — št-

pendije, ki jo je učenec dobil, ne glede na svoje sposobnosti, zaradi potreb po učiteljskem kadru. Zaradi tega so bili tudi sprejemni izpiti premalo zahtevni. Ne bi bilo napak, ko bi štipendiranje dijakov na učiteljskih prevzele osnovne šole. Tako bi bile osemelke hočeš nočeš prisiljene, da bi bolj razmislile o tem, koga naj pošljejo na učiteljske in koga ne.

Ena izmed hib, ki kvarno vpliva na šolsko delo, in to ne samo na učiteljskih, je v tem, da izvenšolske dejavnosti po navadi niso vsklajene s šolskimi. Izkušnje kažejo, da ima takšna cepitev dela kvarne posledice, čeravno je smoter vseh aktivnosti zunaj šole soroden s šolskimi. Poročilo je opozorilo tudi na to, da idejna vzgoja dijakov ni bila vedno na zavdanja vredni ravni, zato čaka razredne skupnosti in šolske odbore, posebno pa organizacijo ZK, veliko hvaležnega dela, in to ne le pri mladinskih urah in v šoli, marveč tudi zunaj nje. Temu bo treba posvetiti v prihodnje več pozornosti; saj učitelj ne vzgaja le pred tablo, marveč mora biti nosilec naprednega tudi izven šole.

Da bi potekalo posvetovanje čim bolj sproščeno in uspešno, so dijaki razdelili svoje delo na tri komisije, ki so se ukvarjale z vprašanjem vzgoje mladega človeka in njegovega bodočega poklica, z vprašanjem družinske vzgoje na učiteljskih in z vprašanjem družbenega samoupravljanja. Delo komisij je mogoče strniti v tole misel: »Učiteljska dolžnost je, da krepki socialistične odnose med ljudmi, da dobro izobražuje in pravilno vzgaja, dolžnost družbe pa je, da zagotovi pogoje takšnega dela.«

Med 43 predstavniki slovenskih učiteljskih v Kopru je kot predstavnik koprškega učiteljskega govoril dijak Boris Bernetic (na sliki).

Proslava dneva učiteljskega

V soboto 30. marca so praznovali dijaki koprškega učiteljskega praznik svojega zavoda. Kakor vedno, so tudi tokrat povabili v Koper svoje starše. V eni izmed učilnic so priredili razstavo svojih likovnih izdelkov in tistih izdelkov, ki so jih bili napravili pri pouku tehnične vzgoje. Ob pol desetih dopoldne so imeli v dvorani koprškega gledališča akademijo, ki naj bi pomenila prikaz tistega šolskega dela, ki ga opravljajo dijaki pri urah tako imenovane predmetne specializacije. Štirje mladi dirigenti so se predstavili s pesmimi, ki so jih s peskim zborom prvega letnika sami nastudirali, razen tega pa so se v Linhartovi Županovi. Micki predstavili tudi tisti dijaki, ki so si bili za predmetno poglobljanje izbrali dramatik. Dvorana je bila zasedena do zadnjega kotička. Razen staršev so ji prisostvovali tudi delegati, ki so sodelovali na posvetovanju slovenskih učiteljskih.

Na akademiji za dan učiteljskega v Kopru je v gledališki dvorani nastopil tudi mešani pevski zbor učiteljskih pod vodstvom prof. Mirana Hasla (slika zgoraj), dramska skupina, ki jo vodi prof. Klio Maver-Čuhova, pa je zaigrala Linhartovo veseligr »Matitek se ženit« (slika spodaj).

kulturna kronika

LETOŠNJE LEVSTIKOVE NAGRADE

Letošnje Levstikove nagrade za najboljše dosežke v mladinski in poljudnoznanstveni literaturi so podelili v prostorih založbe Mladinska knjiga v Ljubljani ob navzočnosti velikega števila kulturnih delavcev ter predstavnikov založb iz drugih republik in iz inozemstva. Nagrade so prejeli: LOJZE KRAKAR za izvirno leposlovno delo, zbirko otroških pesmi »Sonce v knjigi«, za izvirne ilustracije MILAN BIZOVICAR in CITA POTOČARJEVA, za izvirno poljudnoznanstveno delo, za trilogijo »Virusi«, »Bakterije« in »Glivice« pa dr. MIHA LIKAR.

»STRAŽILOVSKO SREČANJE« V NOvem SADU

Maja bo v Novem Sadu tradicionalno »Stražilovsko srečanje«, na katerem se bodo mladi književniki, filozofi, sociologi in drugi družbeni delavci pogovorili o aktualnih problemih jugoslovanske kulture. Srečanje bo še posebno zanimivo, ker je bilo v zadnjem času po vseh jugoslovanskih mestih veliko razprav o kulturnih problemih. Srečanje bo združeno z literarnimi večeri, z razgovori med predstavniki redakcij posameznih mladinskih listov in revij in o njihovem nadaljnjem tesnejšem sodelovanju. Ob tem srečanju bodo podelili tudi nagrado za poezijo.

FESTIVAL MALIH ODROV V SARAJEVU

Konec marca se je začel v Sarajevu IV. festival jugoslovanskih malih odrov. Na prireditvi bodo izvedli 9 dramskih del, kot gost pa sodeluje tudi Igralski ansambel iz Varšave. Slovenijo predstavlja komorni oder drame SNG in Eksperimentalno gledališče iz Ljubljane. Zadnji večer festivala, to je v soboto, 6. aprila, bo posvečen jubileju Miroslava Krleža.

IZOBRAŽEVANJE V OBČINSKIH STATUTIH

V ponedeljek je bilo v Ljubljani posvetovanje o vzgoji in o izobraževanju v zvezi z občinskimi statuti. Posvetovanje je sklicalo predsedstvo Zveze delavskih in ljudskih univerz, republiški svet Zveze sindikatov in sekretariat republiškega sveta za šolstvo. Posvetovanja so se udeležili tudi predstavniki iz drugih republik. Splošna ugotovitev posvetovanja je bila, da je v občinskih statutih premalo govora o celotni vzgoji in izobraževanju, ker so statuti plod dela ozkega kroga avtorjev in občinske hiše, vse premalo pa izraz prizadevanj vseh občanov. Morala pa bi biti v občinskih statutih taka določila, ki bi jih lahko podrobneje in konkretno obdelala v svojih statutih podjetja in krajevne skupnosti.

MILIJON IN POL LJUDI JE GLEDALO »KOZARO«

Bulajčev film »Kozaro« si je ogledalo v sedmih tednih poldrugi milijon gledalcev. Toliko obiska niso do zdaj zabeležili še pri nobenem jugoslovanskem filmu. Za Kozaro pa se zanimajo tudi v inozemstvu in so film do zdaj že prodali v Češkoslovaško, Poljsko, Francijo, Sovjetsko zvezo, Grčijo, Bolgarijo, Italijo, Madžarsko, Izrael, Romunijo in na Japonsko, odkupila pa jo je tudi francoska kinoteka. V Kopru je bila žal Kozara na sporedni samo en dan in si je prav gotovo niso mogli ogledati vsi iz Kopa in bližnje okolice.

PETDESETLETNICA ROJSTVA IVANA GORANA KOVAČIČA

Prvega pomladnega dne letos je preteklo pol stoletja, odkar se je v vasi Lukovdol v Goriškem Kotarju rodil pomembni hrvatski pesnik in borec za zmago napredne ideje Ivan Goran Kovačić. Njegova poema »Jama« je eno najmočnejših pesniških del o narodnoosvobodilni vojni. Ivan Goran Kovačić je pričel objavljati svoje pesmi v sedemnajstem letu, prva pesniška zbirka pa je izšla leta 1936. Veliko je pisal in prevajal, tudi iz slovenščine. V juliju 1943 so ga ujeli četniki in ga ubili neke blizu Vrhnice pri Foči. Se danes nihče ne ve za njegov grob.

KULTURNI DELAVCI KOSOVA IN METOHIJE V SLOVENIJI

Delegacija kulturno-prosvetnih delavcev iz avtonomne oblasti Kosova in Metohije je obiskala Slovenijo in se s predstavniki raznih kulturnih institucij razgovarjala o problemih in razvoju kulturno-prosvetnih dejavnosti. Glavni nameni njihovega obiska je bil ogled mariborskih višjih šol, ogledali so si pa tudi nekatere kulturno-prosvetne ustanove v Ljubljani in v drugih krajih in so obiskali tudi Koper.

Hrastovlje v reviji LIFE

Pod naslovom:

Skriti zakladi

jugoslovanskih

mojstrov

Lost Treasures are seen again — Izgubljene zaklade je mogoče spet videti. Pod tem naslovom je objavila ilustrirana revija Life, ki izhaja v nakladi 4 milijone izvodov, reprodukcije jugoslovanskih srednjeveških fresk. Med barvnimi slikami so tudi podobe mnanega Mrtvaškega plesa iz Hrastovlj. Tako je napravila revija hočeš nočeš uslugo našemu turizmu, in to prav pred začetkom turistične sezone? Kdo ve, ali bomo znali to tudi turistično izrabiti? Ali se bo našel kdo, ki bi popravil cesto do Hrastovlje, ki bi na fre-

ske opozoril turistične agencije in na primerjih krajih postavil tudi primerne propagandne panoje? Ali ne bi kazalo med sezono zaposliti v Hrastovljah izobražene vodilce, ki bi lahko freske tolmačili v več tujih jezikih? Imamo nekaj predlogov; naročimo v Lifu oglas in povejmo, kje leže Hrastovlje, in kaj si lahko gost v njihovi bližini še ogleda. Dodajmo orientacijsko karto! Ob koncu sezone bomo pa lahko napravili bilanco in primerjali, ali se je rekla plačala ali ne. Kujmo želzo, dokler je vroče! SAS

Ob gostovanju goriškega gledališča v Kopru in v Izoli

BITI ALINE BITI?

V tekoči sezoni smo imeli v Kopru drugič priložnost, da smo obiskali gledališko predstavo. V Izoli lahko k temu še prištejemo nastop domače igralske skupine. Tokrat nas je obiskalo Goriško gledališče iz Nove Gorice in nam predstavilo Strindbergovo dramo OČE. Povejmo takoj v začetku, da so bile gledališke dvorane nabito polne hvaležnega občinstva, in to največ mladih ljudi, kar priča, da je potreba po gledališki omiki in po kulturnih prireditvah sploh še vedno živa. Le žal, da je tej potrebi tako redko zadoščeno.

Z veseljem smo pozdravili v svoji sredi ansambel Goriškega gledališča, ki že vrsto let z zavdanja in posmenjanja vredno trdoživošterje ter vztrajnostjo širi gledališko omiko in nudi kulturne prireditve širokemu krogu ljudi na Goriškem. O tem gledališču, o njegovem delovanju, o tendencah in smereh, ki jih je ubiralo v letih svojega delovanja in razvoja, smo že pisali. Ko bo kulturni kronist ali zgodovinar brskal po podatkih o Goriškem gledališču, bo naletel na presenetljive podatke o številnih krajih, vaseh in mestih, o ljudeh, ki jim je to gledališče širilo kulturno obzorje in predstavljalo včasih edino kulturno dogajanje. Presenetljivi bodo podatki o trdoživošterju ansambla, ki se je vsa leta otepal s težavami in neveselostmi, in je vendar pogumno polnil svoj seznam predstav in gostovanj. To bo kronika o izrednem ljubitelstvu, o amaterstvu v prvotnem in najlepšem pomenu besede, pred katerim se človek lahko samo odkrije. Res je, nekoč bo treba oceniti zgodovinsko vrednost tega pionirskega

kulturnega dela, neizrazljivega v metrih, tonah ali denarnih enotah. Goriško gledališče velja za polpolkono. Toda ima vse lastnosti dobrega amaterskega gledališča. Morda je bila prava zaradi tega nekoliko tvegana izbiranje postavitev na oder Strindbergovega »Očeta«. Režiser predstav Andrej Jelačin kot poklicni gledališnik zagovarja za izbor kot študijsko koristen, toda bolj za ansambel kot za občinstvo. Zato pa so tudi predstave v manjših krajih bile komentirane.

Strindberg je pisec dramske literature, ki skorajda s patološko nasedlo grebe v človeka, mu vbuja trda vprašanja na trnovi poti življenja, ne daje pa nobenega odgovora in ne odrešenja. Njegovi junaki hudo trpijo, vendar so nam problemi, ki so jih mučili, danes že toliko odmaknjeni, da se nam zde prej nalivni kot pa življenjsko važni. S problemom patriarhalnega odnosa lahko samo še občinstvo, ne moremo pa jih doživljati tragično. Strindbergovo razmišljanje o problemih očetovstva in še posebej o očetovskih pravicah absolutne vlade nad svojim otrokom je bolesto detajlirano, vzbuja nemir in sugestivno preplavlja dvorano, vendar pa nič ne razrešuje in nič ne odrešuje, sproži le temračno igro usode z ljudmi, ki jim je rešitev edino omračitev uma in smrt.

Režiser Andrej Jelačin je skušal v uprizoritvi poudariti tisto, kar daje drami trajno vrednost, zabrisati tisto, čemur ne moremo več čisto verjeti. Vsekakor je to igra, za katero je treba impulzivnega govora, študija, vaje, urjenja organa in duha. Za gledališki ansambel trd oreh, za občinstvo zahtevna stvar, ki terja za pravilno razumevanje določeno gledališko omiko in zrelo presojo.

Toda veliko bolj važno kot ocenjevanje predstav in premišljevanje o repertoarju, ki ga ubira goriško gledališče, se mi zdi razmišljanje o vprašanju obstoja tega ansambla. Gledališče se namreč spogleduje z neprijetno situacijo, v kateri je resnično pogojen obstoj. Stanje je zagatno, ker ni zagotovljen proračun. Težko stanje, ki bo potrgalo še tistih nekaj vez,

ki so tvorile materialne in moralne temelje. Preštevilne težave ustvarjajo tudi nenormalne odnose v ansamblu, na vrsti so odpovedi, vprašanje je nadaljnega obstoja tega gledališča. Kaj bomo res pustili, da se bo s to sezono izteklo življenje zadnjega gledališkega ansambla v obširnem koprskem okraju (poleg Izole) in bomo z mirno vestjo pustili, da ga težave pokopljejo?

Z. L.

Nova številka Občana

Izšla je nova številka »Občana«. Uvodoma prinaša prispevek o nekaterih zanimivih izkušnjah iz predvolilnih priprav v ljubljanskem okraju. Ob zadnjem zasedanju LS LRS posveča posebno pozornost otroškemu varstvu v komunah in krajevni skupnosti ter rehabilitaciji invalidov. O otroškem varstvu govori tudi prispevek s priporočili, kako naj občinski statuti zagotovijo razvoj otroškega varstva v komunah. Članek Sodelovanja mladih občanov v gospodarstvu in komunah govori o delovnih organizacijah v komunah. Dušan Baydek pa o šolskih statutih. O dobrih odnosih med komunami in delovnimi organizacijami v Kranju poroča Marko Jakš. Zanimiv je prispevek o sodelovanju samoupravnih in zdravstvenih organov v Mariboru. Jože Sager daje v svojem članku nekaj smernic za organizirano letovanje otrok. Poleg tega prinaša zadnja številka »Občana« še pomembne prispevke o udeležbi občin v proračunskih sredstvih okrajev, o delalnih občin Izola, Koper in Piran, o statutih zdravstvenih zavodov in o načrtih za razvoj turizma v mariborskem okraju. Zadnji dve strani lista posredujejo zanimive vesti iz življenja naših komun.

naštevati imena krajev, ki jih imamo v mislih, saj jih vsi dobro poznamo. Vsi tudi vemo, da niso nikjer v ostali Sloveniji vasi ob cestah tako viden dokaz zaostalosti za sodobnimi selišči drugod, kakor prav v pretežnem delu našega primorskega okraja. Njihova zaostalost je posledica skope zemlje in socialne revščine preteklih obdobj. Toda vse to je rodilo sčasoma neko tradicionalno mentaliteto, ki se je globoko zasedrila v ljudeh, da se pomanjkljivosti svojih naselij niti ne zavdajo. Svodim povsem odkriti in povejmo samokritično: naša urbanistična in stanovanjska kultura po vaseh in celo nekaterih večjih krajih je še vedno na stopnji preteklosti in daleč od težen razvoja naše socialistične družbe.

Prav tako odkrito se pa tudi moramo vprašati, kaj smo stvarno že storili, da bi se položaj izboljšal? Da smo o tem nekajkrat govorili in priložnostno pisali, to je bilo vse. Celotno konkretno postavljene predloge so ostali mrtve črke. In vendar je potrebno vsaj v času, ko smo se z vso naglico in vnetjem vrgli v turizem (žal v nekaterih pogledih kampanjsko), preiti od besedi vsaj k prvim dejanjem. Kar bi bilo za tak začetek prvo, bi bila ustanovitev strokovnih komisij, sestavljenih s strani občin, urbanistov, higienikov in hortikulturnikov, ki naj bi obiskale in pregledale občestna naselja, konkretno ugotovila pomanjkljivosti, jih inventarizirala in nato predlagala najprimernejše rešitve; razdeljeno na take, ki jih je mogoče takoj in z majhnimi stroški odstraniti, in take, ki bodo terjale več let dela.

Ko bomo tako dobili strokovno ugotovljeno podobo in predloge za izboljšanje, bo seveda treba prav tako temeljito poiskati mogoče vire sredstev za uresničenje. Manjše izboljšave so mogoče z najmanjšimi sredstvi, v glavnem z dobro voljo in prostovoljno delovno akcijo. Za ostale posege bi bilo treba določiti nekaj sredstev v lokalnem samoprispevku, v proračunu občin in nemara tudi v ugodnih kreditih tistim, ki bi jih potrebovali za lepšo ureditev svojih hiš in okolišev. Vse to je izvedljivo, samo začeti moramo.

R. R.

Berite in širite

»SLOVENSKI JADRAN«